

Amb bones paraules

Sobre *parc*, *aparcar* i *aparcament* (I)

Text: **Gabriel Bibiloni**
http://bibiloni.cat

Encara que a molts la paraula *parc* els pugui semblar més anglesa que el *Big Ben*, la realitat és que és un mot francès i de nissaga ben llatina. Paraula francesa medieval, derivada del llatí *parricus* ('clos'), i aquest, derivat de *parra* ('parral', 'reixat'), d'on ve la nostra *parra*, parenta llunyana, doncs, del *Central Park* de New York. El mot francès significa originàriament 'extensió gran de terra destinada a la cria d'animals en llibertat', i del francès passà amb aquest significat a l'anglès, on ja es documenta en temps medievals. En època moderna ha passat de l'anglès a la majoria de llengües (italià *parco*, es-

panyol i portuguès *parque*, alemany i altres llengües germàniques *park*, esperanto *parko*, etc.) i ha pres diversos significats (parc nacional, parc urbà, parc d'estacionament, parc infantil, parc d'artilleria, parc tecnològic, parc zoològic, parc d'atraccions, parc d'ordinadors, etc.).

Sembla que *aparcar* és un derivat de *parc*, però això és una *il·lusió etimològica*, si em permeteu el terme, paral·lel a *il·lusió òptica*. *Aparcar* és simplement una paraula agafada de l'espanyol, com tot el lèxic relacionat amb l'automoció (*cotxe*, *intermitent*, *Baca*, *carretera*, *autopista*, *carril*, *rotonda*, etc.). Hauríem fet aquest derivat sense la subordinació del català a aquella llengua? Segurament no. I aquí cal parlar de dues coses: el lexema *parc* i el mecanisme derivatiu que genera verbs amb el prefix *a-* i un lexema nominal. Pel que fa al le-

lexema, les llengües del nostre voltant fan servir o bé la solució anglesa (anglès *to park*, italià *parcheggiare*, derivat de *parcheggio* i aquest derivat de *parco*), o bé la solució francesa, *estacionar* (francès *stationner*). *Estacionar* és paraula difosa pel francès, llengua que ha creat el mot derivant-lo de *station*. I aquest surt del llatí *statio*, que significa 'el fet d'estar dret, immòbil', derivat de *stare*. Després significà el fet d'aturar-se i el lloc on un s'atura (d'aquí les estacions del Via Crucis, dels trens, dels autobusos, de taxis, etc.). L'espanyol i el portuguès tant diuen *aparcar* com *estacionar*, si bé amb algunes diferències estilístiques. En els països hispanoamericans no es diu *aparcar* sinó *parquear* (i en els de més al sud, *estacionar*). Un català no interferit per l'espanyol tant podria recórrer a una solució com a l'altra. Però a mi em pica especialment la qüestió

morfològica, el verb fet amb el prefix *a-* (*aparcar*) que el català calca submisament.

La qüestió dels verbs formats amb prefix *a-* és enormement complexa i reclama un estudi urgent i profund. Aquí només el puc començar a embastar. Diguem només per a enunciar el tema que aquest recurs és molt productiu en espanyol, però que l'hem de sotmetre a revisió en català. Mentre en castellà es diu *acondicionar*, *acorazar*, *ametral·lar*, *amueblar*, *atormentar*, *atravesar*, etc., nosaltres diem *condicionar*, *cuirassar*, *metral·lar*, *moblar*, *turmentar*, *travessar*, etc. Però a més d'aquests mots, que no ofereixen cap dubte normatiu, hi ha una llarga llista de verbs formats sense el prefix, que són usuals en la llengua medieval (*canalar*, *consellar*, *graciar*, *lluinyar*, *ruïnar*, *talaïar*, etc.) i que avui es diuen amb el prefix *a-*. Fora de l'espanyol, les llengües romàniques tenen una clara preferència per la derivació

sense prefix, sobretot en paraules noves: esp. *acordonar*, fr. *cordonner*, it. *cordonare*; esp. *acotar*, fr. *coter*, it. *quotare*; esp. *afrancesar*, fr. *franciser*, it. *francesizzare*; esp. *ajusticiar*, fr. *justicier*, it. *giustiziare*; esp. *apuñalar*, fr. *poignarder*, it. *pugnalarre*; esp. *asalariar*, fr. *salarier*, it. *salarciare*; esp. *arruïnar*, fr. *ruiner*, it. *rovinare*; esp. *acorazar*, fr. *cuirasser*, it. *corazzare*; esp. *ametral·lar*, fr. *mitrailer*, it. *mitragliare*. No dic –ben alerta– que no hi hagi en català verbs ben genuïns formats amb el prefix *a* (*abraçar*, *acaramullar*, *aferrar*, *afluïxar*, *agafar*, *agenollar*, *allargar*, *aparellar*, *aprimar*): dic que hauríem de revisar la genuïnitat del fenomen globalment i especialment pel que fa a les paraules modernes. Per exemple, no sabem per què Fabra va preferir *metral·lar* a *ametral·lar* i, en canvi, va prescriure *afusellar* i no *fusellar*, com la nostra intuïció diu que hauria de ser. En continuarem parlant.

L'OPINIÓ DE L'ESPIRA

La poesia de Lluís Roda com un subratllat d'un subratllat

Bartomeu Fiol

¿És possible de conèixer un text presentat a un premi i a penes reconèixer-lo quan, pocs mesos després, surt publicat? ¿O és que la memòria li flaqueja tant a un que ja no sap reconèixer allò que, certament, ha defensat? ¿O no serà que l'autor, fent ús de les seves ben legítimes atribucions, ha refet a fons el seu text, millorant-lo i aprofitant més a fons algun mot o sintagma que ja li havia cridat l'atenció? Quan no es pretén fer lirisme, ¿tal vegada l'autor pot anar formalment més enfora?

Sens dubte Lluís Roda, l'autor de *Nadir*, premi Jocs Florals de Barcelona, que acaba de publicar Proa a Els llibres de l'Òssa Menor, la sap molt llarga. És ben possible que darrere aquest text, on és molt forta la manera sarcàstica tan pròpia dels poetes del País Valencià, es trobi una història de desamor amb final violent que, per ésser-ho genuïnament, abans ha hagut d'ésser una història d'amor. "Que qui

"El llenguatge és un subratllat del món. La poesia és un subratllat del món, a través del llenguatge. El llenguatge únicament si és subratllat és poètic. La poesia és un subratllat d'un subratllat"

amb odi pretén matar amor / A si mateixa es mata, com un autòmat. / I a l'altre, matar-lo no pot. / Ans el ressuscita a la vida, / Baixant-lo de la creu. / On era al seu costat". Però, tanmateix, sense poder deixar d'admetre: "Tan llarga i capital la pena / De sentir-te i no trobar-te / De trobar-te i no sentir-te".

Però, també sense cap dubte, hi ha una manera prou personal

d'entendre i practicar l'escriptura de la poesia i, en definitiva, el llenguatge i fins i tot la mateixa lexicografia. De més a més d'autor d'altres sis poemaris: *El subratllat és meu* (1987), *La fi de l'hemicle* (1988), *Sobre l'hamada* (1989, premi Octubre de poesia Vicent Andrés Estellés), *Buirac d'amor* (1998, premi de la Crítica dels escriptors valencians), *Elogi de la llibertat* (2001) i *De l'ànima* (2006, premi Ibn Hazm), també és l'autor d'una novel·la, *El temps passarà* (1993) i de l'assaig *Sobreviure a la contemporaneïtat* (2002, premi Joan Maragall) i d'abundants articles de crítica literària i textos teòrics. Entre aquests darrers, cal que facem referència al títol *El subratllat és meu*, títol que coincideix amb el del seu primer poemari, en el qual afirma categòric: "El llenguatge és un subratllat del món. La poesia és un subratllat del món, a través del llenguatge. El llenguatge únicament si és subratllat és poètic. La poesia és un

subratllat d'un subratllat".

Aquest subratllat, per descomptat, pot ésser irònic a bastament i no té perquè resultar gaire eufònic. I tots els nivells del llenguatge són aprofitables. La paronomàsia i els oxímorons gairebé constants també són capaços de moure al lector. I la ironia ben entesa: Lluís Roda sap bé que cal aplicar-se-la primer als seus propis procediments i a si mateix.

Filòleg i filòsof, Roda té un gust molt especial per lèxics tècnics i molt especialitzats, els mots dels quals no és gens usual de toparse amb ells en el llenguatge poètic. En aquest sentit la seva escriptura s'oposa totalment a les maneres noucentistes i neonoucentistes. Servidor se sap responsable de l'adopció d'un sintagma nominal, "*Quòdlibets de quòndams*", que pot ésser legítim sols si –prescindint del fet que *quòndam* en llatí és adverb (amb el significat d'"en altre temps", "fa molt de temps" o "de vegades")–, en ésser *quòndam* adjectiu en cata-

lluís .roda
ro .atc

là, segons admet el DIEC (amb el significat de "que fou" o, implícitament, "que foren"), aleshores podem substantivar-lo donant-li el de difunt, difunts. Com afirma a *Elogi de la llibertat*, "Solament hi ha una manera de tenir consciència, / I és tenir mala consciència".

Jo ara en tenc d'haver-me carregat el títol contundent de *Quòdlibets de quòndams* coetanis del meu darrer llibre –per massa llatínorums i per escrúpols filològics– i substituït pel de *Quòdlibets de coetanis que foren*, el qual, encara que té exactament el mateix significat, no té la mateixa força. Sospita que Lluís Roda m'ho retreuria, i amb motiu.